

สวนผึ้งปันแต: แนวทางส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้ง
กรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรงและชันโรง
ตำบลปันแต อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง*

SUANPHUENG PANTAE: GUIDELINES FOR PROMOTE PROCESSING
HONEY PRODUCTS CASE STUDIES BEE FARMING GROUP AND
CHANRONG COMMUNITY ENTERPRISES, PANTAE SUB - DISTRICT,
KHUANKHANUN DISTRICT, PHATTHALUNG PROVINCE

อลิสา ทองเกื้อ

Alisa Thongkue

จิตติมา ดำรงวัฒนะ

Jittima Damrongwattana

เดโช แชน้ำแก้ว

Daycho Khaenamkaew

อุดมศักดิ์ เดโชชัย

Udomsak Dechochai

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand

พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย (คงคาไหว)

Phrakhruwinaithon Suriya Suriyo (Kongkawai)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Si Thammarat Campus, Thailand

E-mail: jittima_dam@nstru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาวิธีการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้งกรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรง และชันโรง 2) ศึกษาสภาพปัญหาการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้ง กรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรง และชันโรง และ 3) หาแนวทางส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้ง กรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรง และชันโรง ตำบลปันแต อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง เป็นวิธีวิจัยเชิงคุณภาพโดย

*Received 13 June 2022; Revised 30 June 2022; Accepted 30 June 2022

วิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ 1) กลุ่มผู้เลี้ยงผึ้ง ประกอบด้วย สมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรง และชันโรง และ 2) กลุ่มผู้ส่งเสริม และสนับสนุน ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนตำบล อุทสาหกรรมจังหวัด ผู้เชี่ยวชาญด้านความงาม นักวิชาการสาธารณสุข ผู้อำนวยการการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย นักวิชาการเกษตร นักพัฒนาชุมชน และร้านค้า จำนวนทั้งสิ้น 16 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาและสรุป ภาพรวม ผลการวิจัยพบว่า 1) วิธีการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผึ้ง มีขั้นตอน ได้แก่ 1.1) การผลิต ประกอบด้วย การเตรียมอุปกรณ์ การเตรียมวัตถุดิบวิธีการแปรรูป การเลือกบรรจุภัณฑ์ และ 1.2) การรูปแบบผลิตภัณฑ์ 2) สภาพปัญหาการแปรรูปผลิตภัณฑ์จาก น้ำผึ้ง มี 3 ด้าน ได้แก่ 2.1) ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ 2.2) ด้านการประชาสัมพันธ์ และ 2.3) ด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์ และ 3. แนวทางการส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์ มี 3 ด้าน คือ 3.1) การส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลาย มีมาตรฐานสากลและ คุณภาพ 3.2) การส่งเสริมการตลาดและประชาสัมพันธ์ ศึกษาช่องทางการประชาสัมพันธ์ การออกแบบผลิตภัณฑ์ให้มีความเป็นเอกลักษณ์ และการสร้างเครือข่ายกระจายสินค้า และ 3.3) การส่งเสริมมาตรฐานการผลิต กำหนดเกณฑ์มาตรฐานและคุณภาพการคัดสรร วัตถุดิบ การส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อนำความรู้ที่ได้มาต่อยอด พัฒนาผลิตภัณฑ์

คำสำคัญ : สวนผึ้งปันแต, การแปรรูปผลิตภัณฑ์, น้ำผึ้ง, วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรง และชันโรง

Abstract

The objectives of this research article were to: 1) study of the processing methods of honey products, a case study of community enterprises of beekeeping groups and beekeeping groups, 2) a study of the condition of problems in honey product processing, a case study of community enterprises of beekeeping groups and stalks, and 3) find a way to promote the processing of honey products: a case study of the hollow and chanrong beekeeping community enterprise, Pantae sub - district, Khuankhanun district, Phatthalung province. The study was qualitative research by document data analysis, using tool of in - depth interview, focus group discussion by selecting a specific sample group of informant such as 1) beekeepers group consisting of community enterprise members, beekeeping group and stalks, and 2) support and support groups consisting of

Tambon, Administrative Organizations, provincial industry beauty expert, public health scholar, Director of Non - formal and Informal Education, agricultural scholar, Community developer and store, totally 16 persons to content analysis and conclusion. The research was found that: 1) Processing methods for bee products are as follows: 1.1) Production consists of preparation of equipment. Preparation of raw materials, processing methods packaging selection, and 1.2) product design, 2) problems in processing of honey products of 3 aspects: 2.1) product development, 2.2) public relations and 2.3) product standards, and 3) Approaches to promoting product processing consist of 3 aspects: 3.1) Promotion of product development to be diversified. There are international standards and quality, 3.2) Marketing promotion and public relations. study public relations channels Unique product design and building a distribution network; and 3.3) promotion of production standards. set standards and quality of raw material selection Promoting learning in order to bring the knowledge gained to the next level Product development.

keywords: Suan Phueng Pantae, product processing, honey, community enterprise beekeeping group and stump

บทนำ

น้ำผึ้งเป็นผลิตผลของน้ำหวานจากดอกไม้ ต้นไม้ และจากแหล่งน้ำหวานอื่น ๆ ที่ผึ้งงานนำมาเก็บสะสมไว้ และทำให้เข้มข้นขึ้นโดยดึงน้ำออก ทำการบ่มจนของเหลวนั้นมีการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ และเคมีเป็นอาหารประเภทคาร์โบไฮเดรตที่ให้พลังงานสูง มีราคาสูง มีกลิ่น และ รสเฉพาะตัว เหมาะสำหรับการบริโภคได้ทุกเพศทุกวัย เนื่องจากน้ำผึ้งประกอบด้วย สารอาหารที่มีคุณค่าโดยเป็นน้ำตาลย่อยง่ายที่เป็นประโยชน์ต่อมนุษย์ และสรรพคุณของน้ำผึ้งมีมากมาย ทั้งทางด้านอาหาร และสรรพคุณทางยา เช่น น้ำผึ้งสามารถบำรุงร่างกาย แก้อ่อนเพลีย และทำให้การนอนหลับดีขึ้น (ณพัชร บัวฉวน, 2559) ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีการเลี้ยงผึ้ง ในระดับอุตสาหกรรม ผลิตน้ำผึ้งมากเป็นอันดับที่ 36 ของโลก และเป็นอันดับ 2 ของอาเซียน ซึ่งจะเห็น ได้ว่าในปัจจุบันเกษตรกรตลอดไปจนถึงผู้ประกอบการรายใหญ่ ต่างหันมาให้ความสนใจผลิตภัณธ์จากน้ำผึ้ง เพราะอาจเนื่องด้วยน้ำผึ้ง หรือผลิตภัณธ์ที่แปรรูปจากน้ำผึ้งนั้นเป็นสินค้า ด้านเศรษฐกิจที่สำคัญ และได้รับความสนใจและเป็นที่นิยมใน

ระดับประเทศไปจนถึงระดับโลก และประกอบกับผลิตภัณฑ์ที่นิยมใช้ในปัจจุบันส่วนใหญ่ล้วนมีส่วนประกอบของน้ำผึ้งเป็นหลัก โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์ในกลุ่มเครื่องสำอาง เช่น ลิปสติก สบู่ แชมพู โลชั่น เป็นต้น (จิระเดช มณีรัตน์ และอัญชลี สวาสดีธรรม, 2554) ทำให้ผู้ประกอบการจึงต่างให้ความสำคัญกับการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้งกันเป็นส่วนใหญ่ โดยวัตถุประสงค์หลักของการแปรรูปน้ำผึ้ง คือ เพื่อการพัฒนาคุณภาพ เพื่อการเพิ่มมูลค่า และเพื่อการแข่งขันเข้าสู่ตลาด (ณัฐณัฐ อนุวรรตน์, 2558) ด้วยการเปลี่ยนสถานะของผลิตภัณฑ์จากผึ้งให้แตกต่างไปจากเดิมเพื่อประโยชน์ในด้านต่างๆ โดยวัตถุประสงค์ของการแปรรูปสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) เพื่อการรักษาคุณภาพ 2) เพื่อเปลี่ยนลักษณะของผลิตภัณฑ์จากผึ้งให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสมกับการค้าหรือการนำไปใช้ประโยชน์ และ 3) เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ (ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี และสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.), 2556)

นอกจากนี้ ผึ้งชันโรงมีวิวัฒนาการร่วมกับพืชท้องถิ่นมาเป็นเวลานาน ผึ้งชันโรงจึงเป็นแมลงผสมเกสร ที่มีศักยภาพมากชนิดหนึ่ง เพราะผึ้งชันโรงลงตอมดอกไม้ได้หลากหลายชนิด และมีรังที่จัดการได้ง่าย ไม่ค่อย ขนาดรังไม่ใหญ่ สะดวกต่อการขนย้าย ในระหว่างฤดูกาลที่ไม่ใช่ฤดูกาลที่ใช้งานผึ้งชันโรง เพียงดูแลรังไม่ให้อยู่ในสภาพอากาศที่รุนแรง เช่น ความชื้นสูง หรือถูกแดดจัด ไม่มีศัตรูรบกวน มีพืช อาหารในธรรมชาติพอประมาณ รมัถระวังการใช้สารเคมี รังผึ้งชันโรงก็สามารถนำไปใช้ในฤดูกาลต่อไปได้เป็น อย่างดี ด้วยเหตุผลดังกล่าวทำให้อินอนาคตธุรกิจการแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่มีโรงมีแนวโน้มที่จะเติบโตขึ้น จากผลสำรวจข้อมูลสถิติมีผู้เลี้ยงผึ้งชันโรงเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ส่งผลให้สภาวะการแข่งขันธุรกิจของผู้เลี้ยงผึ้งชันโรงที่ต้องการแปรรูปผลิตภัณฑ์ในตลาดสูงตามไปด้วย ปัจจุบันความต้องการซื้อผลิตภัณฑ์จากผึ้งชันโรง มีจำนวนมากขึ้น แต่ในขณะเดียวกันได้พบปัญหาของผู้ประกอบการน้ำผึ้งชันโรงคือ บรรจุภัณฑ์ไม่เหมาะสมและไม่มีตราสินค้า ทำให้เป็นอุปสรรคในการจัดจำหน่าย เนื่องจากมีผู้บริโภครู้จักเป็นวงแคบ เป็นเหตุให้ผู้ประกอบการไม่สามารถขยายตลาดให้เป็นที่รู้จักได้ จึงจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะต้องการผลักดันให้ผู้ประกอบการมีความสามารถในการประกอบอาชีพแบบยั่งยืน นั่นคือ การพัฒนารูปแบบของผลิตภัณฑ์ใหม่ให้มีความเหมาะสมและเป็นเอกลักษณ์ เพื่อเพิ่มโอกาสการแข่งขันในตลาดผลิตภัณฑ์ผึ้งชันโรง (วรรณเฉลิม ทองพัด และปัญญาณัฐ ศีลาลัย, 2559) ตลอดจนการเรียนรู้การเลี้ยงผึ้งชันโรงให้เป็นผลิตภัณฑ์แปรรูปเชิงธรรมชาติไร้สารเคมี รวมถึงการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผึ้งชันโรง นำไปสู่การเลี้ยงผึ้งเชิงนิเวศ และพร้อมนำนักท่องเที่ยว เข้ามาศึกษาและศึกษาระบบชาติโดยรอบ สิ่งเหล่านี้ทำให้ชุมชนจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรงและชันโรง (เทคโนโลยีชาวบ้าน, 2565)

สำหรับตำบลปันแต อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง เป็นชุมชนที่ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์ และเกษตรกรรมเป็นหลัก พืชเศรษฐกิจ คือ ยางพารา ข้าว ปาล์ม น้ำมัน และไม้ผล ในส่วนของการเลี้ยงผึ้งโพรง และชันโรง มีผู้ริเริ่มในการเลี้ยง คือ คุณวีระพล ห้วนแจ่ม ซึ่งเมื่อประสบความสำเร็จในการเลี้ยงผึ้งโพรงและชันโรง จึงได้มีการชักชวนชาวบ้านที่มีความสนใจในการเลี้ยงผึ้งมาเข้าร่วมกลุ่ม ทำให้มีการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงผึ้งโพรง และชันโรง ซึ่งเกิดจากการรวมกลุ่มกันของชุมชนมีการดำเนินการผลิตน้ำผึ้ง และผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้อง พร้อมเปิดเป็นศูนย์เรียนรู้ให้แก่ชาวบ้านที่สนใจทั้งนอกและในพื้นที่ เพื่อเป็นองค์ความรู้ต่อยอดนำไปประกอบอาชีพโดยไม่คิดค่าใช้จ่ายอีกด้วย นอกจากนี้ ชุมชนได้มีการอนุรักษ์พันธุ์ผึ้งและชันโรง เพื่อรักษาความยั่งยืนของธรรมชาติ รวมถึงการประยุกต์นำหลักทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงและแนวทางการแก้ไขปัญหาด้านการเกษตรต่าง ๆ ที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ ได้พระราชทานไว้นามาใช้สำหรับการเลี้ยงผึ้งโพรงและชันโรงของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรงและชันโรงของตำบลปันแต และอีกทั้งได้มีการนำนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ จนทำให้สามารถทำให้งเก็บน้ำผึ้งได้ปริมาณที่เพิ่มขึ้นเป็นหนึ่งเท่าตัว ทำให้มีการนำน้ำผึ้งมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ ที่จำเป็นในการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น ลิปสติกโลชั่น แชมพู และสบู่ จนยกระดับผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเป็นสินค้าโอท็อป “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” จนทำให้ทุกคนในกลุ่มแห่งนี้มีฝีมือการเลี้ยงในระดับแถวหน้า สร้างผลิตภัณฑ์คุณภาพออกสู่ท้องตลาด นำมาซึ่งอาชีพและรายได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนให้แก่สมาชิก จนเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางทั้งในและต่างประเทศ ตลอดจนได้รับรางวัลชนะเลิศการประกวดชุมชนและโครงการดีเด่นระดับประเทศ ภายใต้โครงการ 9101 ตามรอยเท้าพ่อภายใต้ร่มพระบารมี เพื่อพัฒนาการเกษตรอย่างยั่งยืน ประจำปี 2560 ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ อีกทั้งยังได้รับความสนใจมีเพื่อนเกษตรกร เจ้าหน้าที่ และผู้บริหารระดับสูงจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศเข้ามาศึกษาดูงานอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชน (เทคโนโลยีชาวบ้าน, 2565) จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจเรื่อง สวนผึ้งปันแต : แนวทางส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้งกรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรง และชันโรง ตำบลปันแต อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุงเพื่อพัฒนาการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้งให้มีมาตรฐานสากล เพื่อหาแนวทางส่งเสริมการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์จากผึ้ง รวมทั้งสร้างอาชีพคนในชุมชนด้านเศรษฐกิจชุมชน นำไปสู่ชุมชนเข้มแข็ง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิธีการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้ง กรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรง และชันโรง ตำบลปันแต อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง

2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้ง กรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชน กลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรง และชันโรง ตำบลปันแต อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง

3. เพื่อหาแนวทางส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้ง กรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชน กลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรง และชันโรง ตำบลปันแต อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก และสนทนากลุ่ม คัดเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง ผู้วิจัยได้กำหนดการวิจัยในแต่ละขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ด้านขอบเขตการวิจัย

1.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) คือ เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยคัดเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง ซึ่งเป็นตัวแทนผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อมของวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงผึ้งโพรงและชันโรง แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ประกอบด้วย) กลุ่มผู้เลี้ยงผึ้ง ประกอบด้วย สมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรง และชันโรง และ 2) กลุ่มผู้ส่งเสริมและสนับสนุน ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนตำบล อุตสาหกรรมจังหวัด ผู้เชี่ยวชาญด้านความงาม นักวิชาการสาธารณสุข ผู้อำนวยการการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย นักวิชาการเกษตร นักพัฒนาชุมชน และร้านค้า กลุ่มละ 8 คน จำนวนทั้งสิ้น 16 คน โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกคือ ผู้ที่อายุ 25 ปีขึ้นไป เป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจเป็นอย่างดีเกี่ยวกับการเลี้ยงผึ้งโพรงและชันโรง และมีประสบการณ์ในการเลี้ยงผึ้งโพรงและชันโรง 5 ปีขึ้นไป

1.2 เนื้อหา ได้แก่ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความที่เกี่ยวข้องกับวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงผึ้งโพรงและชันโรง การเลี้ยงผึ้งโพรงและชันโรง และวิธีการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้ง

2. ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกซึ่งให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการเลี้ยงผึ้งโพรงและชันโรง และวิธีการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้ง ด้านภาษา และวิจัยจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหา แล้วนำไปหาค่าความเที่ยงตรงโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ได้เท่ากับ 0.67 – 1.00 (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ได้ค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, L. J., 1990) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.87 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดถือว่าแบบสัมภาษณ์มีคุณภาพนำไปใช้ได้ (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2546) และจัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ 1) ข้อมูลพื้นฐาน 2) วิธีการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้ง 3) สภาพปัญหาวิธีการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้ง และ 4) แนวทางส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้ง

3. ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ผู้วิจัยเก็บแบบสัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยแบ่งวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ระยะที่ 2 วิธีการแปรรูปผลิตภัณฑ์และ สภาพปัญหาวิธีการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้ง (การสัมภาษณ์เชิงลึก) และระยะที่ 3 แนวทางส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้ง (สนทนากลุ่ม) โดยการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) เป็นการเปรียบจากมุมมองหลาย ๆ ด้าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

4. ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล คือ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) และสรุปเป็นภาพรวม

ผลการวิจัย

การศึกษาวิธีการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้ง กรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรง และชันโรง ตำบลปิ่นตอ อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง พบว่า มีขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นตอนการผลิต

1.1 การเตรียมอุปกรณ์ คือ การเลือกวัสดุอุปกรณ์ที่ได้มาตรฐาน ไม่มีการชำรุด และวัตถุดิบที่สดและใหม่เสมอ รวมถึงไม่ใช้สารเคมีในการทำส่วนผสม ผลิตภัณฑ์ที่แปรรูป ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ลิปสติก ผลิตภัณฑ์โลชั่น ผลิตภัณฑ์แชมพู และผลิตภัณฑ์สบู่

1.2 การเตรียมวัตถุดิบวิธีการแปรรูป คือ วัตถุดิบที่สดและใหม่ มีการชั่งตวงของส่วนประกอบตามสูตร ใช้วัตถุดิบจากธรรมชาติให้สีและกลิ่นอ่อน ๆ มีการดูแลทุกขั้นตอน

1.3 การเลือกบรรจุภัณฑ์ คือ ผลิตภัณฑ์ลิปสติกใส่หลอดลิปสติกแบบหมุน ผลิตภัณฑ์โลชั่น ใส่ขวดพลาสติกแบบหัวบีบ ผลิตภัณฑ์แชมพูใส่ขวดพลาสติกแบบหัวบีบ และผลิตภัณฑ์สบู่ใส่บรรจุภัณฑ์แบบกล่องกระดาษ

2. การรูปแบบผลิตภัณฑ์

2.1 ผลิตภัณฑ์ลิปสติก คือ ลิปสติกที่เป็นสี และลิปสติกที่เป็นลิปมัน เพื่อสร้างทางเลือกความต้องการของกลุ่มลูกค้า ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ผลิตภัณฑ์ลิปสติก

2.2 ผลิตภัณฑ์โลชั่น คือ รูปแบบเดียว เนื่องจากผู้ทำมีความมุ่งมั่นตั้งใจทำให้ผลิตภัณฑ์ออกมามีที่สดุ และมีสรรพคุณที่ดีตรงกับความต้องการของลูกค้า ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ผลิตภัณฑ์โลชั่น

2.3 ผลิตภัณฑ์แชมพู คือ แชมพูที่มีน้ำผึ้ง 100% และเพิ่มสมุนไพร เพื่อเพิ่มสรรพคุณในการรักษาเส้นผมและหนังศีรษะ ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 ผลิตภัณฑ์แชมพู

2.4 ผลิตภัณฑ์สบู่ คือ สบู่ที่มีน้ำผึ้ง 100% และเพิ่มสมุนไพร วิตามินอี เพื่อเพิ่มสรรพคุณในการดูแลและถนอมผิว ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 ผลิตภัณฑ์สบู่

สอดคล้องกับผู้เลี้ยงผึ้งให้ข้อมูลว่า “การเลี้ยงผึ้งชนโรงให้เป็นผลิตภัณฑ์แปรรูปเชิงธรรมชาติไร้สารเคมี เพื่อให้ผลิตภัณฑ์จากผึ้งชนโรงนำไปสู่การเลี้ยงผึ้งเชิงนิเวศ และให้นักท่องเที่ยวเข้ามาศึกษาดูงาน และมีศูนย์การเรียนรู้”

“คาดว่าอนาคตอันใกล้นี้ทางกลุ่มสามารถผลิตน้ำผึ้งที่มีคุณภาพออกจำหน่ายสู่ท้องตลาดได้มากกว่า 5 ล้านบาทต่อปี และยังตั้งใจที่จะจัดสร้างพิพิธภัณฑ์ รวบรวมผึ้งชันโรง และผึ้ง โดยเน้นแมลงผสมเกสรเป็นหลัก เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้แก่เยาวชนตลอดถึงเกษตรกร”

และ“ชุมชนเป็นผู้กำหนดโครงการที่เข้ามาในชุมชนโดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน และบริหารจัดการด้วยตนเอง เน้นการทำเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพ ในการลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต และพัฒนาคุณภาพสินค้าได้มาตรฐาน”

การศึกษาสภาพปัญหาการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้งกรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรง และชันโรง ตำบลปันแต อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง พบว่า

1. ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ คือ มี เรื่องสีของผลิตภัณฑ์ไม่สม่ำเสมอ เนื่องจากน้ำผึ้งในแต่ละรอบที่เก็บมาใช้ในการแปรรูปมีสีที่แตกต่างกัน ทำให้ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตในแต่ละครั้งมีสีที่แตกต่างกัน โดยภาพรวมทำให้ขาดมาตรฐานในการผลิต อีกทั้งการออกแบบผลิตภัณฑ์ขึ้นใหม่ยังมีการผิดพลาดในเรื่องสูตรและสรรพคุณที่ยังไม่ลงตัว เนื่องจากขาดความรู้ และขาดการแนะนำในด้านวิชาการ

2. ด้านการตลาดและประชาสัมพันธ์ คือ มีการประชาสัมพันธ์ และด้านการตลาดที่ไม่กว้าง มีกลุ่มลูกค้าเฉพาะทำให้มีการแนะนำน้อย และส่วนใหญ่ไม่ค่อยนิยมผลิตภัณฑ์ที่มาจากธรรมชาติ เนื่องจากไม่มั่นใจในขั้นตอนการผลิต และมาตรฐานสินค้า ตลอดจนในเรื่องของการตลาดที่มีการแข่งขัน ราคา และรูปแบบของผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจ และสวยงามกว่า

3. ด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์ คือ ขาดความรู้เกี่ยวกับการทำผลิตภัณฑ์ ยังไม่มีมาตรฐานรองรับที่ชัดเจน ทั้งนี้ การแก้ไขปัญหาด้านคุณภาพและมาตรฐาน และการยกระดับคุณภาพสามารถดำเนินการได้โดยใช้กระบวนการทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อให้มาตรฐานคุณภาพสินค้าน้ำผึ้งของประเทศไทยมีคุณภาพ และเป็นที่ยอมรับของต่างประเทศ

สอดคล้องกับผู้เลี้ยงผึ้งให้ข้อมูลว่า “ฟาร์มเลี้ยงผึ้งส่วนใหญ่ยังไม่ได้มาตรฐานผู้เลี้ยงยังขาดความรู้และความเข้าใจในการเลี้ยงและผลิตน้ำผึ้งให้ถูกสุขลักษณะ”

“ควรมีการจัดทำมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงผึ้งและจัดอบรมให้แก่เกษตรกรผู้เลี้ยงผึ้ง รวมทั้งเจ้าหน้าที่ภาครัฐจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความรู้และฝึกอบรมเรื่องโรคผึ้งและมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงผึ้ง”

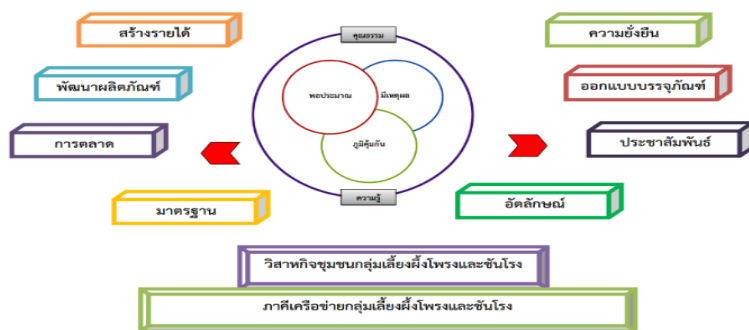
และกลุ่มผู้ส่งเสริมและสนับสนุนให้ข้อมูลว่า “หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการอบรมด้านการแปรรูปสินค้าจากผึ้ง เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลิตภัณฑ์ จากเดิมที่จำหน่ายเฉพาะน้ำผึ้งบริสุทธิ์ในรูปแบบการกรอกใส่ขวดแก้ว ปัจจุบันได้ริเริ่มและพัฒนาในรูปแบบผลิตภัณฑ์จากผึ้งออกมาได้หลากหลายประเภท ได้แก่ สบู่ น้ำผึ้ง โลชั่น น้ำผึ้ง แชมพู ลิปสติก นอกจากนี้ควรจำหน่ายขี้ผึ้งธรรมชาติเพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตเครื่องสำอาง”

“ควรมีการส่งเสริมด้านการตลาดและการออกแบบผลิตภัณฑ์ให้มีความสวยงามและน่าสนใจมากยิ่งขึ้น การสร้างผลิตภัณฑ์ที่ตรงตามความต้องการของผู้บริโภคในตลาดสากล คงอัตลักษณ์ของชุมชนและพัฒนามาตรฐานให้เป็นที่ยอมรับของตลาดสากล รวมทั้งสร้างองค์ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ และเพื่อพัฒนาศักยภาพด้านต่าง ๆ ให้กับกลุ่มผู้ประกอบการ”

การศึกษาแนวทางส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้งกรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรงและชันโรง ตำบลปันแต อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง พบว่าจากการสนทนากลุ่มสรุปได้ ดังนี้

1. ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้แตกต่างและโดดเด่น คือ ทำตัวผลิตภัณฑ์ให้ออกมามีมาตรฐานอยู่สม่ำเสมอ ไม่มีความขาดตกบกพร่อง มีความโดดเด่นแบบครบวงจรและได้การทำสิ่งที่ทำจากน้ำผึ้งไปทำผลิตภัณฑ์และได้ไปต่อยอด และพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลาย
2. ด้านการตลาดและประชาสัมพันธ์ คือ สร้างช่องทางการตลาดเพิ่มเติมจากกิจกรรมของภาครัฐ เช่น กิจกรรมงานแสดงสินค้า งานประชาสัมพันธ์ สินค้า OTOP ของพัฒนาชุมชน การอบรมการค้าตลาดออนไลน์ การอบรมการสร้างแบรนด์สินค้า และกิจกรรมอื่น ๆ ที่เป็นการส่งเสริมการขายลงทุกช่องทางที่สามารถลงทางสื่อประชาสัมพันธ์ได้ เช่น Facebook และLINE เพื่อที่จะให้ลูกค้าเข้าถึงตัวผลิตภัณฑ์ได้ง่าย ขยายช่องทางให้เข้าถึง และมีการเพิ่มช่องทางออนไลน์คือการใช้ช่องทางให้หลากหลายมากขึ้น
3. ด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์ คือ ทำให้ลูกค้ามั่นใจ เชื่อถือได้ เพราะมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาดูแล และทำให้ตัวผลิตภัณฑ์นั้นเป็นที่ยอมรับของผู้คน และสนใจที่จะใช้ ทำมาตรฐานของตัวผลิตภัณฑ์ให้ที่อยู่ตลอดพัฒนาให้ดีขึ้น ๆ ไป มีความหนำลองใช้และสนใจในตัวผลิตภัณฑ์ แล้วก็กลับมาใช้ใหม่จนติดใจในตัวสินค้า

จากการวิเคราะห์แนวทางส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้งกรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรง และชันโรง ตำบลปันแต อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ผู้วิจัยได้สรุปดังนี้

ภาพที่ 5 แนวทางส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้ง

อภิปรายผล

การศึกษาวิธีการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้ง กรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรง และชันโรง ตำบลปันแต อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง พบว่า ด้านขั้นตอนการผลิตประกอบด้วย การเตรียมอุปกรณ์ การเตรียมวัตถุดิบ การเลือกบรรจุภัณฑ์ เห็นได้ว่า กลุ่มให้ความสำคัญตั้งแต่ขั้นตอนการเลือกวัตถุดิบที่ได้มาตรฐาน การนำวัตถุดิบที่สดและใหม่ ไม่ใช้ส่วนผสมของสารเคมีใด ๆ ใช้วัตถุดิบจากธรรมชาติ 100% และมีการดูแลการผลิตด้วยตนเองทุกขั้นตอน ในส่วนของบรรจุภัณฑ์ใช้แบบขวดพลาสติกและแบบกล่องกระดาษ ซึ่งพยายามเลือกให้เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์นั้น ๆ แต่ยังไม่มีการออกแบบบรรจุภัณฑ์ใหม่ ๆ ในกลุ่ม และด้านการรูปแบบผลิตภัณฑ์ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ลิปสติก ผลิตภัณฑ์โลชั่น ผลิตภัณฑ์แชมพู และผลิตภัณฑ์สบู่ ส่วนใหญ่มีส่วนผสมของน้ำผึ้ง 100% เพิ่มสมุนไพร และวิตามินบำรุง เพื่อเพิ่มสรรพคุณในการรักษาและดูแลผิว ดังที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรีและและสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ กล่าวว่า ผึ้งและชันโรงเป็นแมลงที่มีคุณค่าต่อมวลมนุษย และสร้างความสมดุลให้แก่ สภาพแวดล้อมในธรรมชาติ ทั้งทางตรงและทางอ้อม การเลี้ยงผึ้งและชันโรงก่อให้เกิดประโยชน์ทาง การเกษตร ช่วยผสมเกสรเพิ่มผลผลิตพืชหลายชนิด เช่น เงาะ ลำไย ลิ้นจี่ ส้ม มะพร้าว มะม่วง ทุเรียน ทานตะวัน พืชตระกูลแตง ถั่วเหลือง ถั่วเขียวและพืชที่ต้องการผลิตเมล็ดพันธุ์ เป็นต้น ทั้งช่วยลดการใช้สารเคมี ผู้เลี้ยงและเกษตรกรชาวสวนจะมีความระมัดระวังเรื่องการใช้สารเคมีมากขึ้น เมื่อทราบว่าผึ้งและชันโรงเป็นตัวช่วยผสมเกสรเพิ่มผลผลิตพืช ผลผลิตที่ได้รับจากการเลี้ยงผึ้งและชันโรง เช่น น้ำผึ้ง รอยัลเยลลี่ เกสรผึ้ง โปร โปลิส ไขผึ้ง พืชผึ้ง ผลิตภัณฑ์เหล่านี้ล้วนมีสรรพคุณทางเภสัชกรรม และสามารถนำมาแปรรูปเป็น ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง อาหารเสริม อุตสาหกรรมเทียนไข ฯลฯ ซึ่งเป็นการเพิ่มมูลค่าให้ผลิตภัณฑ์ การแปรรูปผลิตภัณฑ์ในครัวเรือนเน้นแปรรูปเป็นสินค้ากลุ่ม บริโภค เช่น น้ำสมุนไพรผสมน้ำผึ้ง บรรจุขวด เบเกอรี่ต่าง ๆ กลุ่มสินค้าอุปโภคที่ใช้ในครัวเรือน เช่น แชมพูสมุนไพรน้ำผึ้ง สบู่ผสมน้ำผึ้ง โลชั่น ลิปปาล์ม ครีมทา

สั้นเท้า เป็นต้น (ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรีและสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.), 2556)

การศึกษาสภาพปัญหาการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้งกรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชน กลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรง และชันโรง ตำบลปันแต อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ได้พบถึงสภาพปัญหาว่า ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ โดยภาพรวมขาดมาตรฐานในการผลิต เช่น สีของผลิตภัณฑ์ ไม่สม่ำเสมอ เนื่องจากน้ำผึ้งที่เก็บมาใช้ในการแปรรูปมีสีที่แตกต่างกัน ทำให้ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตในแต่ละครั้งมีสีที่แตกต่างกัน รวมถึงสูตรและสรรพคุณที่ยังไม่ลงตัว เนื่องจากขาดความรู้ และคำแนะนำในด้านวิชาการ ด้านการตลาดและประชาสัมพันธ์ ขาดการประชาสัมพันธ์ และด้านการตลาดในการเผยแพร่ให้มีช่องทางที่หลากหลายเพื่อการเข้าถึงกลุ่มลูกค้า และด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์ ขาดความรู้เกี่ยวกับการทำผลิตภัณฑ์ ยังไม่มีมาตรฐานรองรับที่ชัดเจน และการใช้กระบวนการทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อให้มาตรฐานคุณภาพสินค้า ดังที่ ปาริชาติ สว่างแก้ว, ได้กล่าวถึงปัญหาการออกแบบบรรจุภัณฑ์ว่าควรมีการออกแบบให้มีเอกลักษณ์ ปกป้องสินค้าได้อย่างเหมาะสม สามารถดึงดูดสายตาของผู้บริโภค และเพิ่มมูลค่าสินค้าให้มากขึ้นกว่าเดิม เนื่องจากปัจจุบันมีตลาดคู่แข่งการค้าค่อนข้างมาก และบรรจุภัณฑ์ยังไม่สื่อถึงตัวสินค้ามากพอ ควรมีการปรับปรุงให้เหมาะสมกับยุคสมัย และเน้นการผลิตด้วยวัสดุที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม หรือสามารถนำกลับมาใช้ได้ใหม่ (ปาริชาติ สว่างแก้ว, 2557)

การศึกษาแนวทางส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้งกรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรง และชันโรง ตำบลปันแต อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ได้แก่ ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ควรมีความสวยงาม น่าสนใจ และโดดเด่น รวมถึงมาตรฐานสินค้า ด้านการตลาดและประชาสัมพันธ์ ควรสร้างช่องทางการตลาดเพิ่มเติม และส่งเสริมการขายลงทุกช่องทาง เช่น Facebook และLINE เพื่อลูกค้าเข้าถึงตัวผลิตภัณฑ์และด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์ ควรสร้างความมั่นใจในตัวสินค้า และกลุ่มลูกค้า ทำให้ตัวผลิตภัณฑ์นั้นเป็นที่ยอมรับของผู้คน และสนใจที่จะใช้ ดังที่ วรณเฉลิม ทองพัด และปัญญาณัฐ ศีลาลัย ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของผลิตภัณฑ์ที่ส่งผลต่อพฤติกรรม การตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคน้ำผึ้งชันโรงของผู้ประกอบการ ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ 2) ด้านคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ 3) ด้านการกำหนดตำแหน่งผลิตภัณฑ์ 4) ด้านกลยุทธ์เกี่ยวกับส่วนประสมผลิตภัณฑ์และสายผลิตภัณฑ์ 5) ด้านความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ นอกจากนี้ ยังให้ความสำคัญในเรื่องของปัจจัยด้านคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ต้องมาจากธรรมชาติ 100% ไม่ปรุงแต่งรส สีหรือกลิ่น และมีความต้องการให้ผลิตภัณฑ์มีราคาลดลงหรือถ้าไม่สามารถลดราคาได้ควรมีการปรับปรุงบรรจุภัณฑ์ให้มีมูลค่าที่เหมาะสมกับราคา (วรณเฉลิม ทองพัด และปัญญาณัฐ ศีลาลัย, 2559)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

วิธีการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้ง กรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรง และ ชันโรง ตำบลปันแต อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง มีขั้นตอน ดังนี้. ด้านขั้นตอนการผลิต ประกอบด้วย การเตรียมอุปกรณ์ การเตรียมวัตถุดิบ และการเลือกบรรจุภัณฑ์ และด้านการรูปแบบผลิตภัณฑ์ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ลิปสติก ผลิตภัณฑ์โลชั่น ผลิตภัณฑ์แชมพู และผลิตภัณฑ์สบู่ สภาพปัญหาการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้งกรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรง และ ชันโรง ตำบลปันแต อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง พบว่า ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ขาดมาตรฐาน ในการผลิตและการออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ ด้านการตลาดและประชาสัมพันธ์ ไม่มีการ ประชาสัมพันธ์ และด้านการตลาด ช่องทางการสื่อสารน้อยทำให้ลูกค้าไม่รู้จักรัก และขาดความมั่นใจ ในขั้นตอนการผลิต และมาตรฐานสินค้า และด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์ ขาดความรู้เกี่ยวกับการทำ ผลิตภัณฑ์ ยังไม่มีมาตรฐานรองรับที่ชัดเจน และการยกระดับคุณภาพมาตรฐานคุณภาพสินค้า น้ำผึ้งของประเทศไทย และเป็นที่ยอมรับของต่างประเทศ การศึกษาแนวทางส่งเสริมการแปรรูป ผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้งกรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรง และชันโรง ตำบลปันแต อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง ได้แก่ ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความโดดเด่นแบบครบวงจรและได้ การทำสิ่งที่ทำจากน้ำผึ้งไปทำผลิตภัณฑ์และได้ไปต่อยอด และพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความ หลากหลาย ด้านการตลาดและประชาสัมพันธ์สร้างช่องทางการตลาดเพิ่มเติม ใช้สื่อที่มีความ หลากหลาย เพื่อลูกค้าเข้าถึงตัวผลิตภัณฑ์ได้ง่าย และด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์ทำมาตรฐานของตัว ผลิตภัณฑ์ให้ดี พร้อมพัฒนาให้ดีขึ้น ๆ ไป เพื่อสร้างมั่นใจแก่ลูกค้า ข้อเสนอแนะต่อกลุ่ม คือ ผู้ผลิตสินค้าควรจะมีการพัฒนาการผลิตให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นเพื่อสร้างความเชื่อถือต่อตรา สินค้า นั้น ๆ และควรบริหารจัดการในปัจจุบันด้านช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด ให้ เน้นการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆมากยิ่งขึ้น ข้อเสนอแนะต่อชุมชน คือ ภาครัฐและเอกชนควร มีการส่งเสริม และสนับสนุนผลิตภัณฑ์ในชุมชน เพื่อให้มีการต่อยอดผลิตภัณฑ์ในชุมชน และควร มีการส่งเสริมด้านการตลาดของผลิตภัณฑ์ในชุมชนให้เป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลาย ข้อเสนอแนะ ต่อหน่วยงานคือ ควรมีหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเข้ามาสนับสนุนนั้น เพื่อจัดระดับผลิตภัณฑ์ ที่ จะนำไปสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และช่วยประชาสัมพันธ์และเสริมสร้างคุณค่าของผลิตภัณฑ์ให้ เป็นที่ยอมรับแก่บุคคลทั่วไป และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไปคือ ควรมีการจัดทำ โครงการพัฒนาศักยภาพในการทำผลิตภัณฑ์ โดยเชิญผู้ทำผลิตภัณฑ์ประเภทเดียวกันหรือประเภท ที่ใกล้เคียงกัน และควรมีการจัดทำโครงการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ร่วมกันระหว่างผู้ ประกอบกิจการที่ทำผลิตภัณฑ์เหมือนกัน เพื่อที่จะได้นำข้อมูลการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นนั้นมา ปรับปรุงและแก้ไขผลิตภัณฑ์กันต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- จิระเดช มณีรัตน์ และอัญชลี สวาสดีธรรม. (2554). การคัดเลือกชนิดของน้ำผึ้งเพื่อผลิตผลิตภัณฑ์ลูกกวาด. ปทุมธานี: คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ณพัชร บัวฉวน. (2559). การวิเคราะห์หาปริมาณโลหะหนักในลิปสติก ด้วยเทคนิคอินดักทีฟลีดับเบิลพลาสมา-ออฟติคอลอิมิสซันสเปกโตรเมทรี (ไอซีพี-โออีเอส). วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์, 11(2), 88-102.
- ณัฐณัฐ อนิวรรณ. (2558). มาตรฐานบังคับสินค้าเกษตร มาตรฐานเพื่อความปลอดภัยสินค้าเกษตร. วารสารอาหาร, 45(1), 24-25.
- เทคโนโลยีชาวบ้าน. (2565). กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงผึ้งโพรงและชันโรงควนขนุนสร้างความเข้มแข็งในชุมชนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงผึ้งโพรงและชันโรง ควนขนุน สร้างความเข้มแข็งในชุมชน. เรียกใช้เมื่อ 9 พฤษภาคม 2565 จาก https://www.technologychaoban.com/thai-local-wisdom/article_32
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 2. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาการพิมพ์.
- ปาริชาติ สว่างแก้ว. (2557). การออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับการแปรรูปจากน้ำผึ้งของฟาร์มผึ้งเทพภักดี จังหวัดลพบุรี. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วรรณเฉลิม ทองพัด และปัญญาณัฐ ศีลาฉาย. (2559). การพัฒนาบรรจุภัณฑ์สินค้าน้ำผึ้งชันโรง กรณีศึกษาผู้ประกอบการในเขตพื้นที่ตำบลลำพัน อำเภอบำเหน็จ จังหวัดจันทบุรี. กรุงเทพมหานคร: สำนักวัฒนธรรม การกีฬา และท่องเที่ยว.
- ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริอำเภอบำเหน็จ จังหวัดจันทบุรีและสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.). (2556). การเลี้ยงและแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผึ้งและชันโรง. จันทบุรี: ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดจันทบุรี.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2546). ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: บริษัทเฟื่องฟ้า พรินต์.
- Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing. (5th ed.). New York: Harper Collins Publishers.